

FILARMONİ

AĞUSTOS 1950

Rüya!..

Cemal Resid Rey

★

Sanatkârlarımızın

muvaffakiyeti

Fikri Çiçekoğlu

★

Pnina Salzman

Burhan Arpad

★

Halk Musikisi ve Bela Bartok

Ilhan K. Mimaroglu

★

İngilterede yaz

Musiki Kursları

Mithat Fenmen

★

Salzburg Festivali

Dr. Harold von Goertz

★

Salzburg Festivali Bilânçosu

B. K. Hildebrand

★

Harpten sonra Almanya'da

Musiki Hayatı

Walter Harth

★

Dünyadan Musiki Haberleri

Ahmet Hisarlı

İSTANBUL FİLÂRMONİ DERNEĞİ 1950 - 1951

2 No. ABONMAN SENFONİK KONSERİ

Cemal Reşid Rey

(İDARESİNDE)

SOLİST:

SAMSON FRANÇOIS

(PIANİST)

9 KASIM 1950 PERŞEMBE SAAT 18.30 DA SARAY SİNEMASINDA

PROGRAM

- 1) Wolfgang Amadeus MOZART «Nozzo di Figaro-Figaro'nun düğünü»
Uvertürü

Büyük bestekârın aynı adı taşıyan komik operasının ön müziği eserin temsiliyle beraber ilk defa 1/Mayıs/1786 da çalınmıştır. Sonat formunda olup operanın mevzuuna uygun mizahlı karakterli nefis bir orkestra parçasıdır.

- 2) Robert SCHUMANN Piyano Konsertosu «La majör» op. 54
a) ALLEGRO AFFETUOSO
b) INTERMOZZO - ANDANTINO GRAZIOSO
c) ALLEGRO VIVACE

Piyano konsertosunun unutulmaz üç büyük üstadı Beethoven, Schumann ve Brahms'dır. Piyano tekniği bakımından üstün bir mükemmeliyet, orkestra' nın gayet güzel tertiplenmiş renkleriyle karışmış ve nefis piyanolu senfonilerin doğmasına sebep olmuştur. Schumann, piyano için biricik konsertosunu 1845 yılında Dresden'de bitirmiştir. Eseri yazmaya başladığı tarihten uzun zamandır sevdiği Clara Wieck'le evliliğinin ilk mes'ut yıllarına rastlar. Birinci kısımda bu saadetin izlerini rahatça müşahade etmek mümkündür. Bütün konserto mükmmel yapısı, ritmik elemanların kudreti, melodi ve renk zenginliği, teknik ve artistik buluşlarla hakiki bir sanat eseridir.

BİRİNCİ KISIM — Piyano için bir fantazi karakteri arzeder. Zaman zaman neşeli ve samimi motiflerle bezenmiş olup başlıca iki temle işlenmiştir. Ağız sazlarında duyulan birinci tem mes'ut bir aile hayatının sükûnetini ifade eder gibidir.

İKİNCİ KISIM zengin tematik malzemeyle işlenmiş olup sonat formundadır. Parlak developmanlarla inkişaf eder. Burada esas fikirler solo sazlarla, senkop tarzında tali fikirler bütün orkestrayla teşhir edilir.

FİLARMONİ

Aylık Müzik Dergisi

YIL: 2

AĞUSTOS 1950

SAYI: 21

RÜYA!..

Yazan: CEMAL REŞİD REY

Hava rüzgârlı ve yağmurlu. İstanbulumuzun en güzel bir semtindeki bir «gezi» de dolaşıyorum. Benden başka kimse yok. Ağaçların kurumuş yaprakları dökülüyor; yerler ıslak, vakit akşam. Allahım, ne hüznü manzara! Güneşli günlerde buraları, çocukların oyunları, koşuşmaları ve gülüşmeleri ile neşelenir. Halbuki bugün!..

Metrük sıraların birine çöküyor, gözlerimi kapatıyorum.

O anda, bu gezinin tam ortasında, kocaman bir bina yükseliyor; binlerce elektrik ampulü geceyi gündüze çeviriyor. Muazzam bir halk kütlesi binanın büyük giriş kapılarını süsleyen mermer merdivenlerden ağır ağır çıkıyor; binanın içine giriyor. Ben de onlara katılıyorum. Holün muhtelif yerlerine sıralanmış, resmî elbiseli, ciddi edalı hademelerden birine, çekingen bir sesle «burası neresi?» diye soruyorum. Bana acır gibi yüzüme bakıyor, ve «nasıl olur da bilmiyorsunuz? Burası filârmoni, yani müzik, yani güzellik, âhenk, intizam ve iyilik severler cemiyetinin yeni bitmiş olan binası. Bu akşam, resmîküşadı şerefine büyük bir konser veriliyor» diyor. Biletimi alıp büyük salona giriyorum. Her yer dolu. Muazzam bir «estrade» üzerine kalabalık bir orkestra yerleşmiş, orkestra şefini bekliyor. Bu zat giriyor, alkışlar arasında halkı selâmlıyor, değneğini kaldırıyor..

«Heyyy! Heyyy! Ahhh! Ahhh! Oooof! Oooof!»

Gözlerimi açıyor, yerimden fırlıyorum! Neredeyim? Heyhat! Anlamakta gecikmiyorum: Bomboş, bahçemsi bir yerdeyim; elli metre ilerdeki bir gazino nun «haut-parleur» leri lâtif nağmelerini dört tarafa saçıyor: «Oooof! Heey!»

Yağmur beni sırsıklam etmiş, soğuktan titriyorum. Kendimi eve, evde de yatağa atıyorum.

Bu rüya bana on beş günlük bir nezleye maloldu! Aaah! Ooof!

Sanatkârlarımızın Muvaffakiyeti

Yazan : Fikri Çiçekoğlu

Geçen temmuz ayı içinde gazetelerde küçük bir haber intişar etmişti. Bu haber iki bestecimizle bir piyanistimize (Ahmed Adnan Saygun'a, Ulvi Cemal Erkin'e ve Mithat Fenmen'e) Fransa hükümeti tarafından Palmes Académiques nişanı verildiğini müjdeliyordu. O günlerde, memleketimizdeki Fransa büyük elçiliğine bir mektupla müracaat ederek bu rütbenin mahiyeti hakkında malûmat rica etmiştim. Elçiliğin kültür müşaviri M. Camille Bergeaud mezuniyetle Fransada bulunduğundan avdetine kadar cevap alamadım. Memleketinden dönüşünde pek nazikâne bir mektupla bana bu rütbe ve nişanlar hakkında malûmat vermek lütfunda bulunan M. Camille Bergeaud'ya teşekkür etmeyi vazife bilirim.

Fransa hükümeti tarafından sanatkârlarımıza tevcih edilen Palmes Académiques rütbe ve nişanları hakkında okuyucularımı aydınlatmayı faydalı buldum. Bu sebeple bugünkü yazımı bu mevzua ayırdım.

17/mart/1808 tarihli kararname ile Fransada üniversite organize edilirken yine üniversiteye aid olmak üzere bir takım şeref rütbe ve nişanları da ihdas edilmişti. Bu şeref rütbe ve unvanlar bugün iki çeşittir: Akademi nişanı, maarif nişanı. Bu rütbe-ler 1866 tarihinde hakiki bir nişan şekil ve mahiyeti almışlardır. O tarihten itibaren bu nişanlar ediplere, âlimlere, kolej ve lise-lerde kurulmuş olan meclis ve hey'etlere ilk öğretim müfettişlerine, hâsılı tahsil ve terbiye sahasında uzaktan yakından faydalı olmuş ve hizmet etmiş değerlere tevcih edilmiştir.

Maarif nişanını hak etmek için, en az beş senedenberi akademi nişanını veyahut Legion d'ohneur nişanını hâmil olmak şarttır.

Palmes Académiques nişanının şekli hakkında şu tamamlayıcı malûmat veriliyor: İki daldan kurulmuş beyzi bir tac şeklindedir. Bu dallardan birisi hurma dalı, diğeri defne dalıdır; ikisi de yukarıda ve aşağıda

ğıda yekdiğerile kavuşurlar. Akademi nişanı gümüşten. Maarif nişanı da altındandır. Nişan menekşe renkli bir kordelâ ile göğsün sol tarafına takılır. Maarif nişanını hâmil olanlar bu kordelâyı aynı renk ve aynı genişlikteki kumaştan yapılmış bir rozetle de süslerler.

Fransa büyük elçiliği kültür müşavirliğinin mektubunda, besteci ve piyanist Cemal Reşid Rey'le muharrir ve Tiyatro münekkidi Ekrem Reşid Rey'in de Palmes Académiques nişanlarını hâmil oldukları ayrıca tasrih edilmiştir.

Son aylarda kendilerine Palmes Académiques nişanı verilmiş olan sanatkârlarımızdan besteci Ahmed Adnan Saygun Pariste toplanan (Milletlerarası halk musiki cemiyeti)nin idare heyeti içtimainda bulunduğundan sonra, yine aynı cemiyetin 17 ile 21 temmuz arasında Amerikadaki kongresinde (Gerçek halk musikisinin sınırları) mevzulu bir konferans vermiştir. Bundan sonra bestecimiz 22 temmuzda başlayıp 5 ağustosa kadar devam eden (Milletlerarası asır ortası folklor kongresi) ne de iştirak etmiştir. Bu kongreler Bloomington ve Indiana üniversitelerinde toplanmışlardır. Ahmed Adnan Saygun (Muharrem âyininin menşei) adlı tebliğini bu kongrelere takdim etmiştir.

Piyanist Mithat Fenmen de İngilteredeki muvaffakiyetli piyano turnesinden Ankaraya dönmüş bulunuyor.

Bu rütbe ve nişanların sanat adamlarımıza tevcih edilmesini, sanat âleminde tanınmaya ve takdir edilmeye başladığımızı bir delil olarak gösterebilirim. Sanatkârlarımıza daha büyük muvaffakiyetler temenni ederim.

PNINA SALZMAN

Yazan: Burhan Arpad

Türkiye ile İsrail arasında siyasî münasebetler başlıyalı henüz bir yıl oldu. Bu kısa zaman zarfında karşılıklı spor temasları, iki taraf gazetecilerinin ziyaretleri sayesinde bu resmî münasebet bir yakınlığa inkılâp etti, imzası bile kurulmayacak kadar çok yeni bir ticaret muahedesinin süratle işlemeğe başlaması sayesinde de iki devletin münasebetleri daha verimli bir inkişaf yoluna girdi.

Fakat bütün bu süratli ve müsbet inkişafın tek bir noksanı kalıyordu: Sanat temasları.

Dün sabah İstanbulun çok kapalı ve yağmurlu göklerinden süzülen bir S. A. S. uçağının şehrimize bıraktığı Pnina Salzman, bu tek noksanı ortadan kaldırma yolunda da yürünmeğe başladığını gösteriyor.

Genç İsrail devletinin çok genç ve enerjik piyano virtüözü, doğma büyüme İsrailidir. Telâvivde doğmuştur. Doğu Avrupadan hicret etmiş bir ana-babanın çocuğu olarak dünyaya gelmiş idi. Salzmanlar musikiye çok düşkün bir aile idi, hattâ evlerinde bir piyano da vardı. Küçük Pnina, daha üç dört yaşında iken tuşlarla oynamağa başladı ve 8 yaşına geldiği zaman bu işi o derece ileri götürmeğe muvaffak oldu ki, o sırada İsrailde bir konser turnesinde bulunan Alfred Cortot bu harika çocuğu yakaladığı gibi Paris'e götürdü ve yetişmesi ile bizzat meşgul oldu.

Küçük Pnina, Cortot'nun hususî mektebinde üç yıl tahsil ettikten sonra Paris konservatuarına geçti ve bu arada bir sene müddetle de, geçen yıl şehrimizde konserler vermiş olan Magda Taglieferro'nun sınıfında bulundu.

Pnina Salzman'ın faal konser hayatının ilk devresi 1939-1945 arasına rastlıyor. İkinci Dünya Harbine rastlayan bu devre zarfında o, Cenubî Afrika, Avustralya, Yeni Zelanda arasında, uzun tayyare yolculukları yaptı ve mütemadiyen konserler verdi. Bilâhare, İngilterede, Belçikada, Şimal memleketlerinde ve Kaliforniyada konserler verdikten sonra Amerika turnesine çıktı.

Pnina Salzman ile bir müddet konuştuk. Mevzuumuz bugünkü İsrailde musiki hayatı idi. Anlatıklarını şöyle hülâsa edeceğim:

— İsrailde çok canlı bir musiki

(Devamı 14 üncü sayfa)

Halk Musikisi ve Bela Bartok

★ ★ Yazan : İlhan K. Mimaroglu ★ ★

Bela Bartok, 25 mart 1881 de Macaristanda Nagy-zentmik-los'da doğmuş ve 26 eylül 1945 de New-York'da ölmüştür.

«1905 yılından itibaren halk melodilerini toplamaya başlamış ve o zamana kadar yegâne Macar musikisi zannedilen çigan melodilerinden tamamen başka olan hakikî Macar musikisini keşfetmiştir.»

En muhtasar bir musiki lüğatinde dahi Bela Bartok hakkında, bu mealde bir ifadeye tesadüf edeceğiniz muhakkaktır. Asrımızın en büyük bestekârlarından biri olarak adı musiki tarihine geçmiş bulunan Bartok'un beşinci ölüm yıldönümü dolayısıyla hazırladığımız bu yazıda, üstadın halk musikisi üzerindeki çalışmalarına, kısaca dahi olsa, temas edeceğiz.

Bartok'un bu sahadaki faaliyetinin önemini daha iyi tebarüz ettirmek üzere, Macar halk musikisinin Bartok'a kadarki durumuna bir göz atmak faydalı olur:

Bartok'dan önce Macar halk musikisi:

Dünya, Macar musikisi diye bir şeyin mevcudiyetinden ancak 150 yıldan beri haberdardır. 19 uncu asrın başlarında çingene bir viyolenistin Viyanaya geldiği ve virtüozik bir musiki ile hayranlık kazandığı anlatılır. Yavaş yavaş büyük bir şöhret kazanan bu musiki, hakikî Macar musikisinin ancak pek zayıf hatlarını ihtiva eden çigan musikisi idi. Uğradıkları her memleketin musikisine intibak kabiliyetinde olan çingeneler, Macaristanda da, gezdikleri köylerde, medeniyetle teması pek az olan köylülerin musikisinden ancak bazı unsurları şehirlere taşımışlar ve, irticalî icra tarzları vasıtasıyla, takdim etmişlerdi. Böylece Macar musikisi de, sözde «keşfe-

dilmiş» oluyordu. Halbuki hakikî Macar musikisi henüz meçhuldü ve karanlıkta, kâşifini bekliyordu.

Bartok ve Kodaly'nin araştırmaları

Nihayet asrımızın iptidasında, vatanlarının öz bir musikiye sahip olmasını isteyen, musiki dehasına malik iki sanatkâr meydana çıktı: Bela Bartok ve Zoltan Kodaly. Çigan musikisinin romantik sihri kapılıp da atalet düşmeyen bu iki bestekâr çantalarını sırtlarına astılar; bir plâk doldurma musikisini de yanlarına alıp, şehirlerin kültüründen uzak Macar köylerine gittiler. Orada, dünyanın o zamana kadar tahayyül dahi etmediği zengin bir halk musikisi âlemi keşfettiler. Bu musiki kâşifleri, araştırmalarının ilk mahsulü olan şan ve piyano için Macar halk şarkılarını 1906 yılında müşterek olarak neşrettiler. Bunu, Bartok'un «Yirmi şarkısı ve Szekely Ballad»ları takip etit.

Folklor araştırmalarında kendi memleketinin hudutlarını aşan bir faaliyet gösteren Bartok, Rumen, Slovak, Transilvanyalı ve Arap halk musikisi üzerinde de tetkikler yapmış ve bu memleketlerde binlerce melodi toplamıştır.

Bartok, halk melodilerinin sadece bir toplayıcısı olarak kalmamış ve bu melodilerin mimarisi ve iştikakı üzerinde de ciddi tetkiklerde bulunmuştur. Macar halk musikisi (1) adlı kitabı, bu mevzu üzerinde yazılmış model bir eserdir.

(1) – Bela Bartok, Hungarian Folk Music (Oxford University Prses)

Bartok ve Türkiye

Hükümetimizin daveti üzerine Macar hükümeti 1936 yılında Bela Bartok'u, folklor tetkiklerinde bulunmak üzere, Türkiye'ye gönderdi. Üstad, 1938 yılının 5 kasımında Ankaraya gelerek halkevinde üç konferans verdi.

Bu konferanslarından birinde Bartok, halk musikisinin muasır musikiye tesiri üzerinden konuşmuş, diğerinde Macar halk musikisi ile Şimal Türk (Türkmen) musikisinin münasebetlerini incelemiş ve üçüncüsünde ise, halk musikisinin niçin ve nasıl tetkik edileceğini izah etmişti.

Memleketimizdeki tetkiklerini müteakip tanzim ettiği «Bir halk musikisi arşivi tesisi hakkındaki teklifler» adlı raporunda, böyle bir arşiv kurulmasının gerek millî ve gerek beynelmilel bir ehemmiyeti haiz olduğunu ifade ve halk melodilerinin nasıl tesbit ve muhafaza olunabileceği hususundaki esasları tâyin etmişti.

Bartok, teklif ettiği esaslara riayet şartıyla tesis edilecek bir arşivin, o zaman dünyanın en zengin folkloru arşivi olan Bükreş arşivini dahi geride bırakacağı fikrinde idi.

Yazan : Faruk Yener
Fiyatı 250 kuruş
İSKİT YAYINEVİ
İSTANBUL
Posta Kutusu No. 18

Bartok'un eserlerinde halk musikisi tesiri

Bartok'un halk musikisi sahasındaki araştırmaları, üstadın artistik gelişmesine derin tesirler icra etmiştir. Bizzat keşfettiği ve —Brahms ve Liszt gibi bestekârlar tarafından geniş ölçüde kullanılmış müptezel çigan musikisinden bambaşka olan— hakiği Macar musikisinin eski mod'lar üzerine kurulmuş, hat itibariyle sert ve ruh bakımından da ihitrâslı melodileri, Bartok'un yaratıcı faaliyetine model teşkil etmişlerdir. Bununla beraber Bartok Macar melodilerini asla taklit ve kopye etmemiş, fakat ana vasıflarını, eserlerine üstadâne bir tarzda sindirmiştir. Bestekârın 1908 yılında bestelemiş olduğu ve halk musikisine istinat eden, piyano için 14 Bagatel'i, gerçek memleketi ve gerek bizzat Bartok için, yeni bir üslûbun doğuşu telâkki edilmektedir.

Macar musikisini kurtaran ve onu artistik musiki mertebesine eriştiren Bartok, bilhassa şiddetli dinamizm ve ritm kudreti bakımlarından temayüz eden eserlerine döküğü tabii dehası, müterakki zihniyeti, parlak zekâsı ve şahsiyeti ile cihanşümûl seviyeye yükselmiş ve büyük bir muasır üstat olarak kabul edilmiştir. (Yeni İstanbul'dan)

FİLARMONİ

İkinci cildini tamamlıyor

Memleketimizin bu yegâne musiki dergisinin tam koleksiyonuna malik değiseniz acele ediniz. Eski sayılarımızdan mahdud miktarda vardır. Filarmoni Derneği merkezinden veya Konserlerde garsonlardan tedarik edebilirsiniz.

Konserlerde dinlediğiniz meşhur virtüozları şehrimize
AİR FRANCE UÇAKLARI GETİRMEKTEDİR

İngiltere'de Yaz Musiki Kursları

Yazan : Mithad Fenmen

İngiliz Kültür Heyetinin daveti üzerine bir ay müddetle müzik olaylarını takip etmek üzere İngiltereye gittim. Mevsim yaz olduğu için Londrada konserler nisbeten az. Fakat 10.000 kişilik Albert Hall'de haftanın altı akşamı verilen Promenade konserleri bu eksikliği gideriyor. Bu konserlerde yer bulmak adeta bir mesele.

Seyahatımın bir haftasını Londra'nın garbındaki iki küçük şehirde geçirdim. Ağustos ayında bulunmamıza rağmen, buraları ilkbahar yeşilliği ile bezenmiş. Bu yeşillik İngiltere adasının mühim bir hususiyetini teşkil ediyor.

Blandford şehrine vardığım zaman trenden benimle beraber 150 kişilik genç bir gurup indi. Elllerinde kemanları, viyolonselleri ile bu kafile şehrin bir kaç kilometre dışındaki lise binasına doğru yol aldı. Ben de aralarına katılarak aynı yolun yolcusu olduğumu söyledim.

Amatörlerin müzik kültürünü geliştirme gayesi ile kurulan bu yaz kursları, tatil dolayısıyla kapalı bulunan bir kız lisesinde veriliyor. Lisenin bahçe kapısından içeri girdik, muazzam bir park. Her iki tarafı yüksek ağaçlarla kaplı uzun yolda yürürken bir kaç kişi ile arkadaş oldum. İngilterenin muhtelif kısımlarından gelen bu gençlerin içinde mimar, tüccar, mühendis, öğretmen, velhasıl her türlü in-

san var. Buraya ne için geldiklerini sordum. Hepsi şöyle cevap veriyor: «Hem müzik yapmak ve hem de güzel bir tatil geçirmek için.»

Bütün bir senenin yorgunluğunu burada müzik yaparak, bu mükemmel tabiat içinde gezerek, spor yaparak geçireceklerdir. Zaten bu kursların verildiği yerler bilhassa sayfiye mıntıklarında, temiz havanın ve yeşilliği bol çayırların uzandığı kısımlarda seçilmiş. Öğrencileri yormamak maksadiyle bu kurslar azamî üç hafta devam etmektedir. Üç haftada ne öğrenilir, diyeceksiniz. İnsan çok şeyler öğreniyor. Evvelâ muhtelif kimsele ri tanıyor sunuz. Onlarla beraber müzik yapıyor ve müzik dinliyorsunuz. Sonra her gece tanınmış artistler tarafından resitaller, oda müziği konserleri veriliyor. Her sabah muhtelif mevzular üzerinde konferanslar var. Bunların ikisini takip ettim: Biri Bartok, diğeri Debussy hakkında idi. Bir buçuk saat zarfında bestekârı tanıtmak kolay değil. Buna rağmen konferansı örneklerle süsliyerek canlandırdılar.

Gece konserlerinde, memleketimizi ziyaret etmiş olan piyanist Monique Haas iki resital verdi. George Enesco keman dersleri veriyor. Elisabeth Schumann son hafta ses üzerine konferanslar ve konserler verecek. Bu şöhretli artistler amatör öğrencilerin gayretlerini büyük bir sabırla takip ediyor-

lar ve onlara daha iyi netice almanın yolunu gösteriyorlar.

Öğleden sonra şahsî çalışma ve gezintiler yapılıyor. Ayrıca tenis ve kriket gibi sporlar aklî yorgunluğu gideriyor.

Gene Londranın garbındaki Newbury şehrinde müzik kurslarını takip ettim. Burada hedef başka. Bu kurslara yazılanlar, müziğin beraber çalma yani toplu icra kısmında tecrübe edinmeye gelmişler. Üç hafta süren kursun birinci haftası oda müziğine, ikinci haftası koro ve koro idaresine ve benim bulunduğum son haftası da orkestra ve orkestra şefliği çalışmalarına tahsis edilmiş.

Büyük çam koruları ile çevrili lise binasına yaklaşırken derinden gelen güzel bir orkestra sesi kulağımı doldurdu. Sesin geldiği tarafa doğru yürüdüm. Büyük bir pence-re önünde durdum. Genç bir şefin idaresinde 100 kişilik bir orkestra çalışıyordu. Çalanlar arasında bilhassa oraya buraya serpili kır saçlı kadınlar bu genç orkestraya ayrı bir renk veriyordu. Orkestrada çalmak büyük bir zevk, hele şef iyi olursa. Bu kursa tanınmış İngiliz şeflerinden Sir Adrian Boult ve Mr

Cundell nezaret ediyor. Bu arada 30 kadar hevesli genç de orkestra idare etmesini öğreniyor. Bu amatör orkestra henüz acemi olan şeflerin kusurlarını neşe ile karşılıyor. Burada yanılmak ayıp değil.

Bir hafta süren bu orkestra kursu bir cuma gecesi bitti. Bu son gece bütün çalışmaların neticesini almak maksadiyle orkestra güzel bir konser verdi. Herkes canla başla çalışıyor, geçirdiği bu faydalı haftanın semerelerini gördükçe coşuyor, bir haftada dikkat ve istek sayesinde neler yapılabileceğini dinleyicilere gösteriyordu. Beraberce yapılan bu müziğin verdiği zevk de başka.

Konserden sonra dans başladı. Yalnız çalışmak değil, bir az da eğlenmek lâzım. İngiliz ve Skoç dansları da, bu arada etrafa çılgınca bir neşe veriyordu. Herkes ertesi yıl tekrar bir hafta için burada buluşmak üzere vedalaşılıyor ve yeni edindiği arkadaşların adreslerini kaydediyordu. Beni şehre götüren otomobil, okul bahçesinin kıvrıntılı yollarını takip ederken, bir rüya gibi geçen bu güzel seyahatimin hatıralarını yaşıyordum.

FİLÂRMONİ DOSTLARINA

Bütün müzisyenlerin ve müzikseverlerin her zaman baş vurabileceği bir müzik kütüphanesi kurmak istiyor ve bu hususta hepinizin değerli yardımlarına güveniyoruz. Kütüphaneye hediye etmek lütfunda bulunacağımız kitap veya notaları şükranla karşılayacağız.

İSTANBUL FİLÂRMONİ DERNEĞİ

Fotoğraflar :

- 1) IRMGARD SEEFRIED
- 2) JULIUS PATZAK
- 3) WILMA LIPP

SALZBURG MÜZİK ve TİYATRO FESTİVALI

Yazan : Dr. HAROLD VON GOERTZ

Bu makale, İstanbul ve Ankarada 1948 ilkbaharında büyük muvaffakiyetlerle 9 konser vermiş olan Wiener Saengerknaben – Viyana Çocuk Korosunun başında memleketimizi ziyaret etmiş ve bilâhare de 1949, 1950 yıllarında Ankara Devlet Konservatuarında şan repertisyonuna refakat piyanaisti sıfatıyla bulunmuş olan mhuarriri tarafından mecmuamız için Viyanadan hususi surette gönderilmiştir.

I

Festival şehri Salzburg'dan yeni döndüm. Burada tasvirine imkân göremediğim derecede nefis bir yaz, daha doğrusu musiki ile dolu bir yaz geçirmiş bulunuyorum.

Dr. Wilhelm Furtwaengler

Mozart'ın bu bir masal ülkesinden farksız şirin beldesi, Batı kültürünün en üstün değerleri tarafından tatbik edilen seçkin bir musiki ve tiyatro programı, dünyanın dört bucağından gelmiş misafirlerine beş hafta müddetle her gün fasılasız olarak sundu. En büyük orkestra şefleri, en meşhur ses artistleri ve Wiener Philarkoniker, Mozart gibi büyük bir müzik dehâsını yetiştirmiş olan bu tabii güzellikler ve bu Barock mimarisi şaheseri şehirde, âdetâ bir musiki âyini ibda ettiler. Bu muhteşem musiki âyini, yeryüzünün hemen hemen bütün ülkelerinden Salzburg'a akın etmiş onbinler tarafından huşu'la dinlenildi. Bunlar arasında öyle ülkeler vardı ki, sakinleri için Mozart adı, hayli müphem bir mâna taşımaktaydı. İşte bilhassa bu gibi ülkelerden gelmiş olan insanlar, Salzburg'un sokaklarında dolaşırken, yüksek ve zarif bir evin önünde birden duruyorlar. Wolfgang Amâdeus Mozart'ın 200 yıl evvel dünyaya geldiği ev, işte önlerinde durmaktadır merdivenleri tırmanıyorlar, Mozart'ın oturma odasını, piyanosunu, el yazısını ve harika çocuk olarak Viyanada imparator sarayında çaldığı zamanlar giydiği muhteşem hırkasını, hayran hayran seyrediyorlar.

II.

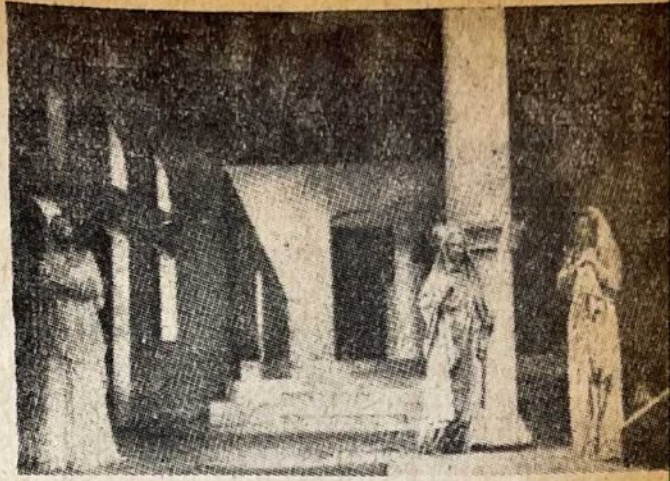
Alman klâsik ekolünün üç büyük operasını Wilhelm Furtwaengler idare etti. Üstadın bu eserleri idaresi o derece fevkalâdeydi ki, bunlardan hangisinin daha başarılı olduğunu kestiremeyeceğim. Büyük senfoni üstadı Furtwaengler, meselâ Mozart'ın İtalyanca teganni edilen Don Giovanni'sini idare ederken, bunu son derece dramatik mevzuuna öyle uygun bir şekilde başarıyor ki, eserin kalitesini bir kat daha yükseltiyor. Buna mukabil, Mozart'ın Almanca yazdığı operası «Die Zauberflöte» de, Furtwaengler'in idaresi altında, tasvirine imkân bulamayacağım derecede muhteşem bir bayram, bir tes'id musikisi şeklini almıştı.

Fakat muhakkak olan bir cihet Furtwaengler'in idare ettiği, Fidelio'nun, festival programında yer almış olan diğer operaların hepsini gölgede bıraktığıdır. Fidelio'nun bu derecede sürükleyici idarenin, salonu dolduranların sinirlerini son haddine kadar gerdiğinden ve onları başka bir âleme götürdüğünden eminim.

III.

Richard Strauss, aradaki zaman mefhumunun fazlalığına ve bunun neticesi de ifade tarz ve vasıtalarının değişmiş olmasına rağmen, Mozart ve Salzburg düşüncesine uygunluğunu ve yakınlığını kabul ettirmiş son büyük Alman opera bestekârıdır.

Bu yıl Karl Boehm'in büyüleyici orkestra idaresi altında dinlediğimiz «Capriccio», Richard Strauss deha incilerinin muhak-

B. Britten: *Lukreçia'nın Kaçırılışı* operasından

kak ki en asıl örneklerinden biriydi. 1941 de yazılan bu opera, harp içindeki bir iki temsili hariç, bu defa ilk defa olarak Salzburg'da büyük bir kitle önüne çıkmış bulunuyor. Kazandığı muvaffakiyet, pek az esere nasip olmuş derecede parlaktı.

R. Strauss, havasından çiçek kokuları ve zerafet taşan bu hassasiyet, nükte ve inceliklerle dopdolu tek bir perdelik operasını «Bir musiki muhaveresi» diye vasıflandırmıştır. Üstad, bu eserinde, musiki ve şiirin müşterek mahsulü operada bunlardan hangisinin daha mühim olduğunu göstermek istemiştir.

Capriccio da, ölümüne kadar durmak nedir bilmemiş, daima yenileşmesini ve büyük kalmasını başarmış bir üstadla karşılaşıyoruz. Beethoven ölünceye kadar sırf enstrumantal musiki sahasında ihtilâlcî ve tek başına kalmağı nasıl başarabilmişse, Strauss da, artık devrini tamamlamış sanılan opera repertuarını, zamanımızın muzikli zahnesi ihtiyaçlarına ve bizlerin değişen zevkine göre, daima yeni yeni ve birbirinden güzel eserlerle zenginleştirmesini bilmiştir.

IV.

Joseph Krips de programın iki modern salon - operasını idare etti: Boris Blacher: Romeo ve Julia, Benjamin Britten: Lukreçia'nın kaçırılması. Shakespear'in meşhur aşk faciasının son derecede kısaltılmış mevzuunu intihap gibi aleyhte bir unsura peşinen malik olan Blacher'in eseri musiki bakımından da fazla verimli değildi; bestekâr, yeknasaklık ve ifade mahdutluğu

A.W. Mozart: *Sihirli Fülüt* operasından

tehlikesinden de kendisini kurtaramamıştı. Halbuki Britten, musikili dram sahası için yeni ifade şekilleri aramak gibi son derecede memnuluk verici bir netice elde etmiştir. Sahne sanatı bakımından da sağlam ve tesirli bir temele dayanan eserin musiki mantığı, derli toplu, ikna edici ve yepyenidir, bestekârın hususiyetlerine maliktir. Bir tenorla altsolo tarafından temsil edilen eski Yunani tarzındaki bir koro, bünyedeki oratorio yakınlığını karakterize etmektedir.

V.

Yukarıda bahsettiğim operalardan maada, Wiener Philharmoniker'in hiç bir zaman hatırlardan çıkmıyacak kadar nefis sekiz konseri ve bu arada Bruno Walter'in Güstav Mahler'in eserlerini idare ettiği iki konser, Salzburg teşekküllerinin çaldığı oratoriolar, serenadlar, matinelere ve nihayet milletlerarası solistlerin iştirak ettiği oda musiki konserleri, 1950 Salzburg festivalinin muhteşem musiki hâdiselerini teşkil etmekteydi.

Bütün bu canlı ve muhteşem musiki tezahürleri ceryan ederken, millleterarası müzik olimpiyadı büyük komitesinin ilk çalışma toplantısı da yapıldı, burada kırk millet temsil ediliyordu. Olimpiyatlar 1951 ya-

zından itibaren faaliyete geçecek ve her yaz, her milletin genç müzisyenlerinin yarışacağı dünyanın ilk muhteşem musiki gösterilerine sahne olacaktır. Bu açılış merasiminde Türkiyenin resmî bir temsilcisi maalesef bulunmadığı için, Türkiyeyi alâkalandıran sualleri cevaplandırabilmek endişesiyle komiteye gönüllü olarak başvurdum. Bunun neticesi de, Salzburg Residenzplatz'da dalgalanan bayraklar arasında Türk bayrağı da çekildi. Türkiyenin de diğer kültür memleketleri meyanında bu musiki yarışmalarına canlı bir alâka gösterceğini umuyorum. Zira müsabakaya girecek her millete mensup müzisyenler, sadece klâsik musiki değil, fakat milli musikilerinden ve halk musikilerinden de örnekleri milletlerarası bir dinleyiciye dinletmek imkânına malik olacaktırlar.

Mozart'ın doğduğu şehir olan Salzburg, Batı musikisinin en muhteşem şehri Salzburg, milletlerarası karşılıklı anlayışa varmanın en tabii ve müşterek yolu olan musiki sahasındaki bu yeni rolünü, 1951 yazından itibaren tatbik sahasına koyacaktır.

Viyana: Eylül 1950

Dr. Harold von Goertz

SALZBURG FESTİVALİ BİLANÇOSU

Yazan: B. K. HILDEBRAND

Salzburg'da Festival başlamadan birkaç hafta önceden görülen manzara şudur: Şehrin sokaklarında kalabalık bir insan seli. Avrupa ve diğer kıtalar memleketlerinin işaretini taşıyan ve hepsi de birbirinden güzel olan otomobillerin meydana getirdiği bir türlü arkası kesilmeyen renkli ve muhteşem bir nehir. Neş'e, rahatlık ve ümit dolu on binlerce yeni çehre, hemen her gün değişmekte ve yerlerini yenilere bırakmaktadır. Hemen her dil konuşuluyor. Başta Almanca olmak üzere — zira İsviçrelilerin ve Almanların sayısı bu yıl artmış bulunuyor— İngilizce, İtalyanca ve Fransızca en çok işitilen dildir. Skandinav ve Flaman kelimelerini de sık sık işitmek kabil. Salzburg'da

ve şehrin seksen kilometre çevresindeki en ücra yerlere kadar bütün otel ve misafirhanelerde tek yatak yok. Festival ziyaretçileri her gün bu kadar uzak mesafelerden geliyor ve gece temsili müteakıp tekrar dönüyorlar.

Bu yılın ziyaretçi sayısı, geçen yıla nisbetle yüzde yetmiş artış kaydediyor. Fakat harbden evvelki ziyaretçilerle şimdikiiler arasında büyük fark var. İkinci dünya harbinden evvel festival şehrini dolduran zenginlerin sayısı parmakla gösterilecek kadar az. Sterlin veya dolarları su gibi harcayan lordların, endüstri krallarının, Hint mihracelerinin yerini, mütevazı ve orta halli insanlar almış bulunuyor. Zira bugünün dünyasında otomobil herke-

sin faydalandığı mütevazı ve ucuz bir nakil vasıtası. Mamafih otobüs, tren, bisiklet veya motosikletle gelenler de pek çok; büyük seyahat bürolarına ait yabancı otobüsler, şehir sokaklarında birbirini takip ediyor. Her gün Hollandadan, Belçikadan, İngiltereden, Fransadan, İskandinav memleketlerinden, İtalyadan ve İsviçreden her gün düzünelerle otobüs geliyor. Bunların Ekserisi, teganni cemiyetleri âzaları, spor kurumları mensupları, büyük müesseseler memurları, muhtelif sendikaların seyahat sandığı üyeleri tarafından kiralanmış otobüslerdir. Asrımızın yeniliklerinden olan bu nevi seyyahların fazla sarfedecek parası olmayacağını tahmin güç olmasa gerek!

Bu yabancı akınının karakteristik taraflarından birisi de, gruplar halinde ve bisikletle seyahat eden gençlik teşekkülleridir. Yeni pasaport kanunu bu gibi seyyahlara bir çok kolaylıklar gösterdiği ve tek santim ödemediği için, Salzburg'un cem'an 270 yatak alan iki misafirhanesi her gün bir sürü yeni müracaatı geri çevirmek zorunda kalıyor.

Bu yılki festival için şehir de bilhasna hazırlanmışa benziyor. Harbin son bakiyeleri de ortadan kaldırılmış, yeşil sahalara ve parklara fazlaca itina gösterilmiş, abideler temizlenmiş.

Fakat bütün hazırlıklara ve ümidin fevkinde bir ziyaretçi akınına rağmen, turizm endüstrisinden geçimlerini temin edenler, pek tatmin edilmemiş benziyorlar. Bu halin tek sebebi ise, harp sonrasında fakir düşmüş Avrupasında paranın ortadan çekilmiş olmasıdır.

«Viyana'da çıkan Die Presse'den»

SAMSON FRANÇOIS

Amerikadan büyük bir zafer tacı ile dönmekte olan tanınmış piyanist SAMSON FRANÇOIS, kuvvetli, şahsî ve sürükleyici çalışı ile, tam genç neslin en iyi piyanistleri arasındadır.

Kelimenin hakikî mânâsile artist ve müzisyen olan SAMSON FRANÇOIS, şayanı hayret bir teknik ile bütün icra zorluklarını bertaraf etmeğe muvaffak olmuş virtüozlardan biridir. O, herhangi bir güçlüğü aşarak dinleyiciye musiki ruhunun bütün şiir, renk ve rüyalarını tatlı bir ahenkle sunar.

Harpten Sonra Almanya'da Musiki Hayatı

Yazan: WALTHER HARTH

II.

(Geçen sayıdan devam ve son)

İkinci Cihan Harbinden sonra vaziyet değişmiştir. Şimdi her tarafta mahallî musiki faaliyeti, daha ziyade dikkati çekmek için yapılmaktadır. Ellerinde kâfi derecede sanatkâr bulunmadığı ve her teşkilât bakımından tecrübe kifayetsizliği olmasına rağmen pek ufak tefek «muasır musiki festivalleri» tertiplemekte ve hariçten sanatkâr, dinleyici ve matbuatı cezbetmek istemektedir.

Bu teşebbüslerin elde ettiği muvaffakiyet payı ekseriya şüphelidir. Tertip edilen program gelişmiş ve dikkatsiz olmakta ve programın arzedilmesi çok defa sadece vasat derecede olmaktadır. 1946 ve 1947 senelerinde Berlin'de beynelmilel mahiyette değer taşıyan musiki festivalleri tertip etmek mümkün olmamıştır. Berlin festivallerinde güdülen gaye memleketin her köşesine dağılan Alman bestekâr ve musikişinaslarını bir araya getirmek ve bu vesile ile fikir mübadelesi idi. Almanyanın iki kısma ayrılması diğer sahalarda olduğu gibi musiki hayatında da kendini tatsız bir şekilde hissettiriyordu. Umumiyetle seyahat çok müşkül şartlar altında yapıyordu ve bir sanatkârın bölgeler arasında seyahate girişmesi için ortada oldukça esaslı bir unsurun rol alması icap ediyordu. Bilhassa Berlin evvelce Almanyanın ve bütün dünyanın güzide musikişinaslarının birleşme merkezi iken, şimdi bu mevkiini kaybetmiş bulunmaktadır.

Aynı şekilde Rusyanın işgal bölgesi olan Leipzig ve Dresden azal-

makta olan ehemmiyetlerini musiki festivalleri tertip etmek suretile gidermek istemişlerdir. Bu bölgede girişilen geniş mikyasta propaganda ve reklâm faaliyetine rağmen bu festivaller güzide musikişinasların Batı Almanya'ya ve Berlinin Batı bölgelerine devamlı surette akın etmelerine mâni olamamıştır. Bugün Leipzig ve Dresden opera ve senfoni orkestralarına sahip olmasına rağmen, Alman musikişinin bu iki sanat merkezi Sovyet propagandasının aksine kıymetini gün geçtikçe kaybetmektedir.

Batı Almanya'ya gelince radyo istasyonlarına sahip şehirlerde yeni musiki merkezleri husule gelmiştir. İngiliz bölgesinde bilhassa Hamburg ve Cologne; Amerikan bölgesinde Münih, Frankfurt ve Stuttgart; Fransız bölgesinde «Südwestfunk» radyo istasyonunun bulunması hasebiyle Baden Baden bilhassa modern musiki sahasında beynelmilel bir şöhret kazanmıştır. Batı Almanya'da musiki festivallerinin tertibine gene 1946 senesinde başlanmıştır. Ananevî Aşağı Ren Musiki Festivali her sene muhtelif Ren şehirlerinde tertip edilmektedir. Bu festivaller, eski ve yeni eserler yer aldığından sadece mahallî bir renk taşımaktadır. Daha önemli musiki hâdiselerinden, 1946 senesinden beri her vaz. evvelâ ayrı ayrı, şimdi müştereken tertip edilmekte olan Darmstadt Beynelmilel Modern Musiki Tatil Kursları ve Frankfurt Modern Musiki Haftası mevcuttur. Bu müesseseler Alman musiki hayatına beynelmilel kıymetini kazandırmak için kurulmuştur.

Darmstadt Musiki Festivalleri tesisi yepyeni bir fikre istinat et-

mektedir. Burada her yıl Beynelmîlel Musiki Enstitüsü ile belediye ve ilgili makamların müstereken tertipledikleri toplantılara genç musikişinaslar, musiki münekkitleri, musiki talebeleri katılmaktadır. Enstrümantal musiki şubelerinde, beste, musiki tenkidi ve radyo musikisi ihtisaslarında kurs görmektedirler. Ciddî bir müessese olan bu kurslarda yeni esaslar meydana çıkıyor, bunlar münakaşa ediliyor ve hattâ yeni esaslar ibda ediliyor. Bu kurslar eşnasında muhtelif memleketlerden ciddî kompozisyonlar elde edilmiştir. Bir musiki doktoru ve meşhur musiki münekkidi olan Dr. Wolfgang Steinicke'nin idaresinde tertip edilen Darmstadt musiki kursları gittikçe artan talebeleri ve güzide öğretmenleri bir araya getirmektedir. Bunların arasından musiki müelliflerinden Heinrich Strobel, Hans Heinz Stuckenschmidt, Fred Hamel, Kurt Wetphal, bestekârlardan Wolfgang Fortner, İsviçreli Rolf Liebermann, Fransız Rene Leibowitz, Werner Egk, orkestra şeflerinden Hermann Scherchen, Hans Rosbaum olduğu gibi meşhur Alman ve yabancı solistler de mevcuttur. Darmstadt musiki kursları bütün Alman matbuatı tarafından takip edilmiş ve desteklenmiştir. Son yıllarda yabancı münekkitler de bu kurslara müşahit sıfatile iştirak etmeye başlamışlardır.

Frankfurt radyo istasyonu 1946 dan beri her yaz bir Modern Musiki Haftası tertip etmekte ve buna maruf yabancı musikişinasları iştirak etmektedir. 1936 dan beri Amerikada yerleşmiş bulunan Paul Hindemith, 1947 senesinde Frankfurtta bazı eserlerini bizzat idare etmiştir. Harpten sonra Almanyada yapılan en büyük musiki festivali 1949 da vuku bulmuştur. Başta Darmstadt Beynelmîlel Musiki Enstitüsü bulunduğu halde Batı Almanyanın üç mühim radyo istas-

yonu olan Frankfurt, Hamburg Nordwestdeutscher Rudfunk ve Süwestfunk Baden Baden müstereken bu festivali tertip ve tatbik etmiştir. Bu şekilde gerek sanat ve gerek malî imkân bakımından geniş mikyasta ve çok muvaffak bir musiki festivali yapılabilmektedir. Orkestra ve koro, oda musikisi şubelerinde otuzu aşkın muasır bestekârın eserlerine festivalde yer verilmiştir. Bunların arasında bilhassa Strawinsky, Schönberg, Bartok; Hindemith ve Honegger göze çarpmaktadır. Bu festivalde Almanyayı bizzat Werner Egk, Wolfgang Fortner, Boris Blacher, Hermann Reuter; İsviçreyi Rolf Lieberman ve Conrad Beck. Fransayı Rene Leibowitz ve Olivier Messiaen; Hollandayı Hans Henkemans ve İngiltereyi Michael Tippett temsil etmiştir. Altmıştan fazla Alman ve yabancı gazete muhabiri festivali takip etmiştir. Londrada Beynelmîlel Muasır Musiki Cemiyeti Reisi Edward Clark, Frankfurtta misafir edilmiştir. Genç müzisyenler arasında alâka derin olmuş; lâkin halk yeni musikiyi her zaman olduğu gibi lâkayt karşılamıştır. Musiki çevrelerinde gayet müsait karşılanan ve şüphesiz muvaffak olan bu festival, konserlere muntazaman devam eden dinleyicilerde yeni eserlere karşı alâkayı arttırıp arttırmıyacağı el'an muammadır. Alman musiki hayatında ve bilhassa radyo programlarından edindiğimiz ameli tecrübe eski ve yeni eserlerin seviyeli bir şekilde takdim edildiği zaman esas itibariyle muasır musikiden hoşlanmıyan dinleyicilerde alaka uyandırdığını göstermiştir. Bizzat müzisyenlere bir istişare zemini temin etmek bakımından Muasır Musiki Festivalleri daima faydalı olacaktır.

Bahis mevzuu edilen iki festivalden başka her yıl Bayreuth'de tertip edilen Arbeitstagung yeni e-

serler ve musiki terbiyesi bakımından verimli bir müessese olmaktadır. Bayreuth'a genç elemanlara muasır musikin en önemli meseleleri tecrübeli Alman ve yabancı öğretmenler tarafından terhis ettirilmektedir. Bu kursların başında mezhur üstat Prof. Hans Mersmann bulunmaktadır. Almanya'da bu yıl beynelmilel festival tertip edilmemesine rağmen Bayreuth Arbeitsagung devam edecektir. Baden'de yapılması düşünülen festivalden güç ekonomik vaziyet dolayısıyla vazgeçilmiştir.

Son günlerde ilan olunan mühim festivallerden bir tanesi Viyana, Berlin ve Paristen sanatkârların davet edildiği Wiesbaden Beynelmilel Opera Festivalidir. Bu yıl Darmstadt tatil kursları daha ufak çapta tertip edilmekte ve sadece 1915 ile 1930 seneleri arasında doğan bestekârların eserleri tetkike arzedilmektedir. İlk defa 1920 se-

nelerinde tertip edilen Donaueschingen musiki festivali bu yıl küçük mikyasta tesit edilecektir.

Böylelikle bu tetkikimizin sonuna gelmekteyiz. Ekonomik sıkıntı her sahada tahdidata sebebiyet vermektedir. Konser salonlarının ve operaların ekserisi boş olmasına rağmen, bugün Almanyadaki musiki hareketleri üç veya dört sene evvelkine nazaran çok daha iyi bir vaziyettedir. Berlin siyasi ve iktisadi bakımdan türlü meşakatlere göğüs germesine rağmen el'an Alman musiki hayatında önsafdadır. Taksime uğramış bu şehirde hâlâ üç opera faaliyette bulunmaktadır. Sanat bakımından kıymet taşıyan temsil vermektedir. Berlinin konser salonlarında dünyanın en güzide sanatkârları misafir olarak görülmektedir. Geçen kış devresinde Berlinin beş büyük senfoni orkestrası tarafından 150 konser verilmiştir.

(Baştarafı 3 üncü sayfada)

hayatı var. Telâviv ve diğer şehirlerin hepsinde birer konservatuar, muhtelif musiki mektepleri vardır ve musiki mecburi ders olarak okutulmaktadır. Telâvivdeki opera - mız çok rağbet görmektedir, repertuarın mühim kısmını İtalyan operaları işgal ediyor. Modern İsrail bestekârlarından Lavri'nin İbranice yazdığı Gardiyan Dan operası da repertuarda bulunuyor.

Pnina Salzman, izahatının burasında bugünkü İsrail bestecilerine temas etti:

— Bugünkü modern İsrail bestekârlarının hepsi, başka memleketlerden gelen, yâni ilk musiki kültürlerini başka yerlerden almış sanatkârlardır. Ben Haim, Mala - Kalstein, Boskoviç, Lavri'yi bu meyanda sayabiliriz. Eserlerinin karakterleri birbirlerinden farklı olmakla beraber hepsinin de müşterek ve bariz vasfı, Şark melodilerini ifade etmek istemeleridir. Meselâ İbranî veya İran temlerini kullanırlar. Ben Haim'in Canzonettesini ve Tacattasını şehrinizdeki

konserlerde çalacağım. Fakat asıl modern İsrail bestekârları yâni İsrailde doğup yetişenler henüz inkişaf devresindedir. İsraili piyano virtüözü, «Hangi bestekârları tercih edersiniz?» mutad sualini de şöyle cevaplandırdı:

— Programımda yer alan bütün bestekârları. Bach'da başlayan ve modernlere kadar uzanan bir repertuarım var.

Pnina Salzman, konuştuğum sırada ancak bir kaç saat ve mahdut yerlerini gördüğü İstanbuldan hayranlıkla bahsediyor.

— Bir cami, bir parça deniz, sonra bir kilise, çeşitli ve hareketli sokaklar. Hülâsa canlı, nasıl izah edeyim bilmem, nefes aldığımı belli eden bir şehir.

Ve ilâve ediyor:

— Memleketlerimiz arasındaki her türlü sanat temasları ve sanatkârlar mübadelesi artsa da buraya sık sık gelsem. Zira günlerce süren o uzun uçak yolculuklarından artık bıktım. Halbuki şehrinize sadece üç saatlik bir uçuşla vardım.»

Burhan ARPAD (Vatan'dan)

DÜNYADAN MUSİKİ HABERLERİ

D E R L E Y E N : A H M E T H İ S A R L I

Kompozitörlerimizin eserlerini dünyaya tanıtamamızın sebebi :

Türk kompozitörlerinin eserlerini çalmak isteyen birçok dünya radyo istasyonları ve tanınmış orkestralar Ankarada Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğümüze müracaat etmektedirler. Fakat bestekârlarımızın eserlerini tabeden bir müessese ve tesisat mevcut olmadığından bu gibi mürcaatlara maalesef müspet cevap verilememektedir.

Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü bu teksir işini fotoğraf usulü ile yapmak için bir tesisat kurmuşsa da pahalıya malolduğu için faydalı bir netice alınamamıştır.

Batı Almanya 1951 turizm programı «Almanya'da Musiki» adı altında hazırlandı.

Alman turizm büroları merkezi, 1951 turizm programını «Almanyada Musiki» adı altında hazırlamak için şimdiden harekete geçmiş bulunmaktadır.

New-York, Paris, Londra, Roma, Kopenhag, Stockholm, San Fransisco, Chicago gibi bellibaşlı dünya merkezlerinde faaliyette bulunan Alman turizm büroları, önümüzdeki yaz ayları zarfında seyyahları Almanyaya celbetmek için Alman musikisini ve meşhur Alman musiki festivallerini birinci plâna alacaklardır. Bu festivallerin başında, 29 temmuz, 19 ağustos 1951 arasına rastlayan meşhur Bayreuth festivali, Würzburg şehrinde yapılan Mozart haftası,

Frankfurt ve Mauiz şehirlerinin muğanniler şenliği gelmektedir.

Birleşik Amerika ve Joseph Krips

Avusturyanın milletlerarası şöhrete sahip orkestra şeflerinden Joseph Krips, geçen temmuz ayı zarfında Birleşik Amerikaya davet olunmuşta, Chicago'da birkaç konser idare edecekti. Fakat umulmayan hâdiseler, bu değerli orkestra şefinin Hürriyet heykelini gördükten sonra New-York'tan dönmesine sebep oldu.

Kripis ve eşi, New York'un İdl Wild hava meydanında uçaktan iner inmez, Amerika Birleşik polisine mensup bir şahıs yanlarına yaklaştı ve kendisini takip etmelerini söyledi. Kripis ve eşi, itiraz edecek oldularsa da merâm anlatamadılar ve mecburen itaat ettiler. Götürüldükleri yer, yabancılar tarafından Gözyaşı Adası diye isimlendirilmiş olan Ellis Island idi. Halbuki her ikisinin de pasaportları ve diğer muamelesi muntazamdı.

Nihayet, Krips'in suçu anlaşıldı. Viyanalı bestekârı, 1947 de Leningrad da ve Moskova'da bazı orkestra konserleri idare etmişti, durumunu yeniden tetkik lâzımdı ve bu tahkikat neticeleninceye kadar tecridi icabediyordu.

Fakat Krips buna razı olmadı ve derhal memleketine dönmeği tercih etti. Hava meydanında görüştüğü Reuter Ajansı muhabirine şunları söyledi:

— Ben sanatkâрім, siyaset adamı değil! Halbuki ben buraya gelirken ne-

ler düşünmüştüm. Öyle büyük bir hayâl sukutuna uğradım ki!

Viyana V. Milletlerarası Musiki Şenliği hazırlıkları :

1950 de yapılmamış olan Viyana Milletlerarası Musiki Şenliğinin beşincisi önümüzdeki 1951 baharında 31 mart — 15 nisan arasında icra edilecektir.

Viyana Milletlerarası V. Musiki Şenliği programında ilk defa çalınacak eserlere geniş bir yer verilecektir. Bunlar arasında Richard Strauss'ın München valsı, Alfred Uhl'un solo keman ve 12 nefesli saz için yazdığı Congertinos'u ve Gottfried von Einem'in «Hymnus für Altsolochor und orchester»i bulunmaktadır.

Mozart - Keman sonatlarının yeni bir tab'ı :

Wolfgang Amadeus Mozart'ın keman sonatları, ilk yazıldıkları metne sadık

kalmak suretiyle, yeniden basılmaktadır.

Almanyanın Wiesbaden şehrindeki Breitkopf ve Haertel müzik neşriyat müessesesi bu tabı işini yapmaktadır.

Mrs. Eleanor Roosevelt, musikili bir çocuk masalında rol aldı :

Tam 17 defa büyükanne olmuş bulunan Mrs. Eleanor Roosevelt, ağustos ayı zarfında yapılacak Tanglewood müzik festivalinde bir çocuk masalında rol almağa karar vermiş ve provalara başlamıştır. 63 yaşında bulunan Bayan Roosevelt hayatında ilk defa sahneye çıkmaktadır. Rus bestekârlarından Prokofiew tarafından bestelenmiş olan çocuk masalı «Peter'le Kurd'un hikâyesi» musikili eseri, meşhur şef Serge Koussevitzky idaresinde Boston senfonik orkestrası tarafından çalınacaktır. Mrs. Roosevelt bu eserde masal anlatan büyükanne rolünü almıştır.

YEDİTEPE

Memleketin en temiz baskılı
biricik sanat gazetesi

Sayfalarında yalnız edebiyata
değil, müzik ve tiyatroya da en
geniş yeri vermektedir.

Örnek sayı isteyiniz.

Fiyatı 20 Kuruş

Yıllık aboneliği 450 Kuruş

Altı aylık 225 Kuruş

Posta Kutusu 77, İstanbul

İstanbul Filârmoni Derneği,
1950-1951 sezonu için angaje et-
tiği solistleri takdim eder:

KASIM 1950

Janigro (Viyolonselci)

ARALIK 1950

Prihoda (Viyolonist)

Cassado (Viyolonselci)

OCAK 1951

Cortot (Piyanist)

ŞUBAT 1951

Kempff (Piyanist)

MART 1951

Yèhudi Menuhim (Viyolonist)

NİSAN 1951

Walter Giesecking (Piyanist)

Carlo Zeechi (Orkestra Şefi)

Kat'i konser tarihleri gazete-
lerle ayrıca ilân edilecektir.

Eser ilk defa 4 Aralık 1845 de Dresden'de çalınmıştır. Piyanoda bestekârın karısı Clara Schumann bulunuyor, orkestrayı gene Schumann'ın samimi dostu Ferdinand Hiller idare ediyordu.

— A R A —

3) Peter ÇAYKOVSKI

«Capriccio İtalien» op 45

Münekkitler tarafından «İtalyan halk havalarından bir demet» diye tavsif edilen bu eser, bestekârın 1880 yılında İtalya'ya yaptığı seyahatin hatırasıdır. Hâmisi, dostu Madame Nadia çalıştığını bildirmektedir. Eser bestekârın Rusyaya dönüşünde tamamlanmış ve ilk defa Nikola Rubinstayn idaresinde Moskovada çalınmıştır. «Capriccio İtalien» zengin bir orkestrasyonla işlenmiş, zarif İtalyan melodileriyle süslü güzel bir orkestra eseridir.

4) Franz LISZT

Piyano Konsertosu «Mi bemol majâr»
No. 1

Bu konserto serbest şekilde yazılmış, başlıca dört safhadan ibaret bir eserdir. Bestekârın virtüozitesi piyano partisine sınımsa de orkestrayla beraber mütalâa edildiği zaman daha ziyade bir senfonik şiir karakteri müşahede edilir. BİRİNCİ (Allegro maestoso, tempo giusto) yaylı sazlarla başlayıp nefesli sazlarla biten muhteşem bir hamle ile girer. Biraz sonra viyolonsel ve kontrabaslar ikinci temi verir (Quasi adagio). Piyano bu temi genişleterek devam ettirir. Üçüncü esas tem (Scherzo) tipinde olup triangi efektiyle süslüdür. (Allegretto vivace) Piyanonun uzun trilleriyle devam eder, solo sazın developmanı ve kısa bir kadansla sona erer. Dördüncü tem evvelkilerin malzemesiyle işlenmiş olup, önce orkestrada sonra piyanoda duyulur. Eser rapsodi karakterinde bir presto ile biter. Konserto 1855 yılında Weimar'da tertiplenen Berlioz Haftası'nda çalınmıştır. Piyanoda bizzat Liszt bulunuyor ve orkestrayı Berlioz idare ediyordu. Konser büyük bir alâka ile karşılanmış Viyana müzik basını eseri derhal «Triangl'lı konserto» adını takarak, hafif bir istihza ile karşılamıştır.

Sahibi: İstanbul Filârmoni Derneği

Yazı İşlerini fiilen idare eden: Burhan ARPAD

★ Yıllık abonesi 350 Krş. ★

Basıldığı yer: Sulhi Garan Matbaası İstanbul Tel.:29228

GAVEAU

PARIS

Daimî Piyango Meşheri

Beyoğlu Saka Selim Çıkmazı No. 3

Türkiye mümessili :

BİRTAŞ ★ Kuto Han, Galata, Telefon : 41011

Ankara Bürosu: Sakarya Cad. No. 9 Tel: 23988